

Årsplan

2017/2018

MINIPUTTEN

FAMILIEBARNEHAGE

Innhold

Innledning	3
Litt om oss	
Bærumsbarnehagen	4
Lekens betydning for barns utvikling	4
Arbeid mot mobbing	5
Realfag - undring og glede knyttet til matematikk og naturfag	6
Barnehagens pedagogiske innhold	6
Omsorg / Lek / Læring	6
Danning gjennom omsorg, lek og læring	
Barnehagens daglige rutiner som gir rom for omsorg, lek og læring	
Barnas medvirkning	7
Barns medvirkning / innflytelse på egen hverdag	
Det psykososiale miljøet	8
Sosial kompetanse, vennskap og samspill	
Språk	9
Språkstimulering	
Likestilling og likeverd	9
Fagområdene	10
Progresjon og tilrettelegging	
Progresjonsplan for 1-3 åringer	
Kulturarena	12
Familiebarnehagen som kulturarena	
Årskalender	
Overganger i barnas tilværelse	13
Overgang hjem til familiebarnehage	
Overgang familiebarnehage til stor barnehage	
Samarbeid med barnas hjem	13
Dokumentasjon og vurdering	13
Plan for kompetanseutvikling	14
Tverrfaglig samarbeid	14

Innledning

Barnehagen er en pedagogisk virksomhet der samfunnsmandatet er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal tilby barn under opplæringspliktig alder et omsorgs- og læringsmiljø som er til barns beste.

Årsplanen inneholder informasjon om hvordan barnehagen arbeider med omsorg, dannelse, lek og læring for å fremme barnas allsidige utvikling samarbeid og forståelse med barns hjem. Planen gir informasjon om hvordan [barnehagelovens bestemmelser om innhold](#) følges opp, dokumenteres og vurderes.

Denne årsplanen gjelder for Miniputten familiebarnehage. Årsplanen er utarbeidet i fellesskap med Camilleblom, Prestekragen og Krokus familiebarnehage, da vi i nettverksgruppe har samarbeidet om utformingen. Vi er fire familiebarnehager som jobber relativt likt med samme pedagogiske plattform. Årsplanen bygger på en mal gitt fra barnehagekontoret i Bærum Kommune, hvor innhold og oppsett er bestemt sentralt i kommunen ut i fra et ønske om en likeverdig og enhetlig kvalitetsutvikling i Bærumsbarnehagene. Årsplanen legges frem på barnehagens foreldremøte, og vurderes / evalueres av foreldre og personalet ved barnehageårets slutt.

Årsplanen er et arbeidsredskap for oss som arbeider i barnehagene, og den skal gi foreldrene informasjon om hvilke tanker og ideer som ligger til grunn for det arbeidet som utføres i barnehagene. Den er i tillegg et tilsynsdokument for kommunen og eventuelle andre instanser.

LITT OM OSS:

Miniputten familiebarnehage holder til i Skogveien på Stabekk. Barnehagen er godkjent for 10 barn. Eier er Elisabeth Torp og Anette Møller. Barnehagen er en privat heldags barnehage som ble åpnet i august 1989 og tar primært barn mellom 1 og 3 år.

Åpningstiden er kl. 07.45 - 16.00

Familiebarnehagen ligger i et gammelt villastrøk på Stabekk og holder til i underetasjen i et bolighus. Lokalene er godkjent for barnehagedrift. Barnehagen har stort uteområde som gir god muligheten for lek og annen fysisk utfoldelse. Det finnes lekeplasser og andre friarealer/turveier i gåavstand fra barnehagen. Vi benytter gjerne biblioteket på Bekkestua.

For tiden er det 8 barn i barnehagen, og alderen strekker seg fra ca. 18 måneder til litt over 3 år.

Barnehagene har god voksendekning og personalgruppen består av 2 assistenter i 80- til 100 % stilling. Elisabeth Torp er utdannet barnehagelærer og arbeider som pedagogisk leder 70 % og styrer 30 %.

Bærumsbarnehagen

[Barnehagemelding 2015-2025](#) skal bidra til at det blir et likeverdige og enhetlige barnehagetilbud i alle Bærums barnehager, for alle barn og foreldre.

Tidlig innsats, mestringsperspektivet og samarbeid og samhandling skal vektlegges i Bærumsbarnehagen. Barnehagen skal sees på som første trinn i utdanningsløpet, og lek, språk og god helse er spesielle faglige satsingsområder.

Det utarbeides sentrale [kvalitetsplaner](#) for arbeidet i barnehagene.

I den første tre-årsperioden, 2015 – 2018, skal kvalitetsutvikling i det pedagogiske arbeidet foregå hovedsakelig innenfor områdene:

- Lekens betydning for barns utvikling
- Arbeid mot mobbing
- Realfag – undring og glede knyttet til matematikk og naturfag

I tillegg vil andre områder, som barn fra språklige minoriteter, foreldresamarbeid, barn med særlige behov, kosthold og fysisk aktivitet ha fokus. [Overgangen mellom barnehage og skole](#) er også et område det skal arbeides med.

Barnehagens årsplan er et viktig bidrag for å kvalitetssikre arbeidet i familiebarnehagen, i tillegg til vurderingsarbeid, foreldresamarbeid og refleksjoner over barnas sosiale og emosjonelle utvikling.

Lekens betydning for barns utvikling

Vi vil at alle barn skal ha en venn i barnehagen og oppleve glede og mestring i lek med andre. Vi forsøker å skape lekemiljøer som gir barn med særskilte utfordringer rom og muligheter for å være den beste versjonen av seg selv i lek og samspill med andre barn.

Lek er barns viktigste arena for opplevelser, samhandling, bearbeiding av erfaringer og utprøving. For ettåringer kan imitasjon, mimikk og latter skape relasjoner og lek som varer lenge. Gjentakelse og humor får stort rom i barnehagen hos oss. Etter hvert, når barna blir to- til tre år, blir evnen til å «late som» og forholde seg til sine og andres roller i lek viktigere. Derfor har leken en helt spesiell kvalitet i barndommen, og vi vil jobbe bevisst for at alle skal føle trygghet til å leke. Gjennom vennskap får barna unike muligheter til å praktisere sosiale ferdigheter.

Å få venner, og få delta i leken sammen med andre, er vesentlig for barns trivsel og utvikling i barnehagen.

- Mål**
- * Være bevisst hvorfor lek er så viktig for barn, og hva barn kan lære gjennom lek.
 - * Sikre at alle barna har muligheten til å leke sammen.
 - * Skape et spennende og variert lekemiljø tilpasset alle barn, både i grupper og enkeltvis.

Dette ønsker vi å oppnå gjennom:

- * Tilrettelegge dagsrytmen slik at vi tar vare på den gode leken.
- * Være lekende voksne, både ute og inne.
- * Lære barna at alle leker har sin faste plass.
- * Observere barnas lek og følge med på hvem som leker sammen.
- * Veilede barn i lek, og lære barna lekekoder
- * Unngå å bryte opp god lek, og passe på at alle barna kommer inn i leken.

Arbeid mot mobbing

Vi vil at ingen barn skal mobbe eller bli mobbet i barnehagen. Det er utarbeidet en handlingsplan mot mobbing i Bærumsbarnehagen.

Å jobbe med sosial kompetanse i barnehagen er et viktig forebyggende tiltak mot mobbing. Dette jobber vi med hver eneste dag og i alle situasjoner. Vi må være gode til å observere barn for å se hvordan de fungerer i sosiale sammenhenger. Hvilke roller tar/får barna? Hvem blir ledere, og hvem lar seg lede? Er det noen som sliter med å komme seg inn i leken? Her har vi et ansvar for å se hvert enkelt barn, og hele barnegruppens dynamikk. Voksne i barnehagen er viktige rollemodeller for barna, og våre holdninger smitter lett over på dem. Hvilke ord vi bruker til barna, vår stemmebruk og hvordan vi roper på et barn har mer å si enn mange er klar over. Det samme gjelder for foreldrene. Hvordan de omtaler andre barn, og om de er inkluderende overfor andre, har stor betydning. Den beste måten å lære empati på er å bli møtt med empati fra andre.

Vi og foreldrene har sammen ansvar for å bygge et godt psykososialt miljø der det er rom for den enkelte og der vi tar hensyn til alle.

- Mål**
- * At alle barn skal oppleve barnehagen som et trygt og godt sted å være.
 - * Å veilede barna i lek og konflikthåndtering slik at de selv stadig blir bedre til å løse konflikter.
 - * Være bevisste på hva mobbing kan være og hvordan vi kan jobbe forebyggende.
 - * Bevisstgjøre foreldrene på deres rolle i å forebygge mobbing i barnehagen.
 - * Alle barn skal bli sett av de voksne i barnehagen, og deres behov skal ivaretas.
 - * Alle barn skal få hjelp til å finne en god balanse mellom selvkontroll og selvhevdelse.

Vi voksne vil:

- * Ha fokus på leken og dens betydning for læring, og ha fokus på at alle skal ha en venn.
- * Tenke over hvordan vi møter barn som er i konflikt.
- * Reflektere over hva vi kan gjøre for at barna skal være gode med hverandre.
- * Ha en varm atmosfære i barnehagen mellom oss voksne, og mellom barn og voksne for å forebygge mobbing.
- * Være tilstede, observere og hjelpe barn som står utenfor inn i leken.
- * Reflektere over hva vi sier verbalt og hva vi sier med kroppen.
- * hjelpe stille barn til å komme med og uttrykke sine meninger.

Realfag – undring og glede knyttet til matematikk og naturfag

Vi vil at alle barn skal oppleve undring og glede knyttet til matematikk og naturfag.

Realfag er et satsningsområde i Bærum kommune. Forskning viser at realfag i barnehagen stimulerer barns kognitive utvikling. Det er viktig at barnehagen blir et sted hvor barna får gode erfaringer og opplevelser med matematikk og naturfag. Barn liker å sortere, bygge og lage mønstre. De måler, veier og sammenligner. Barn elsker å telle og vi gjør det ofte! Telling er en av de beste måter å hjelpe barn til å utvikle tallforståelse.

«Natur, teknikk og miljø» inngår også i begrepet realfag. Fagområdet skal sørge for at barn blir kjent med- og får forståelse for planter, dyr, landskap, årstider og vær. Vi vil at barn skal få en viss forståelse av begrepet bærekraftig utvikling.

- Mål**
- * Stimulere barns nysgjerrighet og matematikkglede, utvikle tallforståelse samt erfare og oppdage tallmessige mønstre og sammenhenger.
 - * Gi barna positive erfaringer med naturen, stimulere nysgjerrighet til teknikk og lære seg å ta vare på miljøet rundt oss.

Dette vil vi oppnå gjennom:

- * Være aktive voksne som bruker matematiske begreper i hverdagen, både inne og ute.
 - * Bruke sanger, rim, regler, spill og aktiviteter som stimulerer utviklingen av matematisk kompetanse, tilpasset barnas alder.
 - * Bevisst bruke tall og telling i barnehagens hverdagssituasjoner.
 - * Kildesortering og lære å ta vare på naturen og omgivelsene være.
- Leke med - og samtale om ulike former og mønstre i hverdagsliv og natur.

Barnehagens pedagogiske innhold

Barnehagens innhold skal være allsidig og variert, og utformes slik at hvert enkelt barn får opplevelser og erfaringer som støtte for sin utvikling av kunnskaper, ferdigheter og holdninger. Samtidig skal innholdet støtte språklig og sosial kompetanse gjennom felles opplevelser og samvær. Barnehagens oppgaver er beskrevet i [Lov om barnehager](#) og i [Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver](#).

Omsorg / Lek / Læring

DANNING GJENNOM OMSORG, LEK, OG LÆRING

Vi ønsker å ha et fellesskap hvor åpenhet, omsorg, trygghet, tillit, glede og humor preger hverdagen. Dette er viktige forutsetninger for videre positiv utvikling og læring. Vi arbeider bevisst med å utvikle barnas sosiale kompetanse gjennom aktiv voksen tilstedeværelse- og deltakelse i leken. Vår rolle som voksne, og hvordan vi møter barna, er særdeles viktig. Her er foreldrene en viktig samspillpartner. De kan gi oss et innblikk i barnets unike natur og egenverd, og vi kan utveksle erfaringer.

- Mål:**
- * At alle skal trives i barnehagen!
 - * At store og små er gode forbilder for hverandre
 - * Å reagere når andre er lei seg, har vondt eller trenger hjelp
 - * Å ta alle på alvor. Alle har krav på å bli sett/lyttet til
 - * Å kunne leke sammen og dele leker
 - * Å ta kontakt på en akseptabel måte
 - * Å oppnå gruppetilhørighet og glede i samvær

- Vi voksne vil:**
- * Ta barna på alvor, vise omsorg overfor hvert enkelt barn og lytte til det de har å si
 - * Være bevisst på våre roller som gode forbilder
 - * At alle barn skal føle seg verdsatt og sett
 - * Tilrettelegge for motorisk utfoldelse ute og inne
 - * Gi barna mulighet til å oppleve, utforske og stimulere interesser og nysgjerrighet i trygge omgivelser

BARNEHAGENES DAGLIGE RUTINER SOM GIR ROM FOR OMSORG, LEK OG LÆRING

Ca. klokkeslett	Aktivitet	Hvordan/hvorfor	Mål
07.45-09.15	Spiser medbrakt frokost + frukt før utetid/annen lek. De som ikke skal spise eller er ferdig deltar i frilek eller aktivitet ved bordet	Vi prioriterer en rolig start på dagen, finne sin plass i gruppen	Hvert enkelt barn skal føle seg velkommen / tid til prat m. foreldre
09.30-11.00	UTE: Fri eller organisert lek. Eventuelt tur avh. av vær og årstid. INNE: Organisert lek, forming, lesing, saml.stund	Leker i barnehagens uteområde, boltre seg i husker, lekestativ og sandkasse Oppdeling av gruppen, lek / styrt aktivitet i begge rom. Frilek	Utvikle og ta vare på gode utevaner, og gi rom for grovmotorisk aktivitet Gruppe tilhørighet, utforske nye materialer og leker. Samarbeide og dele.
11.00-11.30	Formiddagsmat	Vi spiser matpakke.	Det sosiale ved å sitte sammen og spise. Sunt og næringsrikt kosthold
12.00-14.00	Sovetid / rolig lek, hvile (hvis barnet ikke skal sove)	Bleieskift og soving ute/inne. Hvile på madrass med bøker eller pusle/rolig stille lek	Hvile og ro, et avbrekk på dagen.
14.30-15.00	Ettermiddagsmåltid Samlingsstund	Vi spiser frukt/knekkebrød og drikker vann, eventuelt medbrakt matpakke eller yougurt. Vi sitter sammen i ring / rundt bordet, bruker musikk/sang/rim/regler samt bevegelser. Temaer med vær/dag/ årstid/tall og farger	Sunt kosthold, mestring og deltakelse Viktig samlingspunkt hvor vi fokuserer på gruppetilhørighet, ro og konsentrasjon, vente på tur, og ikke minst lære noe nytt!
15.00-16.00	Utelek eller organisert aktivitet inne / frilek avhengig av hvilken årstid vi er i.	Leker i barnehagen uteområde; boltre seg i husker, lekestativ og sandkasse. Innelek med pusling, lesing, dans, konstruksjon.	Frisk luft og fysisk aktivitet, motoriske og sosiale utfordringer i uteleken. Ved innelek sosialt samspill, fysisk aktivitet.

Den daglige rutinen er hele tiden avhengig av vær, årstid og dagsformen til barna. Dagens plan vurderes om morgenen. Planlegging av uken foregår på lunsjmøter og personalmøter.

Barnas medvirkning

BARNES MEDVIRKNING / INNFLYTELSE PÅ EGEN HVERDAG

Barn har krav på å bli hørt og ha innflytelse på egen barnehage-hverdag. De skal kunne delta aktivt i planlegging. Barns rett til medvirkning betyr ikke at de alltid skal få det som de vil, men det handler om å gi rom for at deres uttrykk og følelser får komme frem og vektlegges. De skal oppleve at deres tanker og meninger blir tatt på alvor og at de er med på å prege sin egen hverdag i barnehagen.

Medvirkningen vil variere etter alder og funksjonsnivå. Barn har mange måter å formidle sine synspunkter på. Verbalspråket kan ofte være den vanskeligste. Små barn kommuniserer gjennom kroppsholdninger, mimikk og andre følelsesmessige uttrykk. Når vi voksne er aktivt tilstede og deltar i lek og aktivitet, vil vi lettere kunne fange opp disse uttrykkene, tolke dem og dernest bekrefte barnas ønsker og behov.

Mål:

- * At alle barn skal bli hørt og tatt hensyn til i barnehagen
- * At barnets kroppsspråk skal leses og tolkes som barnets ønsker og behov, - særlig når det har dårlig utviklet språk.

- * At barna i gruppen må lære seg å høre og tolke hverandres ønsker og behov, og ta hensyn til hverandre.

Dette vil vi tilrettelegge ved:

- * At vi voksne alltid vil ha et åpent blikk for barnas individuelle ulikheter og behov i gruppen.
- * At vi er anerkjennende og tydelige voksne
- * At vi gjennom samtaler med foreldre også blir kjent med barnas særegenheter og derfor lettere kan tolke barnas uttryksmåter.
- * At vi i gruppen legger vekt på at alle får bli med og blir tatt hensyn til ut ifra deres individuelle væremåte.

Gjennom hele året vil vi være i en prosess hvor det enkelte barns ønsker og gruppens behov som helhet vil bli vektlagt og vurdert. Det er en enorm utvikling som skjer med barn i aldersgruppen 1-3 år, og det vil hele tiden skje endringer som det må tas hensyn til.

Det psykososiale miljøet

SOSIAL KOMPETANSE, VENNSKAP OG SAMSPILL

Gjennom vennskap og deltagelse i barnehagens aktiviteter gis barna unike muligheter til å praktisere og utvikle sosiale ferdigheter. Det å få venner, bli sett og hørt, samt delta i lek er grunnlaget for barns trivsel og utvikling i barnehagen.

Med sosial kompetanse mener vi evne til å gå inn i lek og sosial samhandling med andre på en positiv måte.

- Mål:**
- * At alle barn lærer å ta initiativ på en god måte i forhold til andre
 - * At alle barn lærer å gjenkjenne og ha innlevelse i andres følelser
 - * Å utvikle evne og lyst til å glede andre
 - * Å utvikle selvkontroll / styre aggresjon / vente på tur
 - * Å utvikle evne til å føle glede, kunne slappe av, spøke og ha moro
 - * At alle barn skal få muligheten til å bidra i planlegging og vurdering av dagen

I trygge omgivelser og med stor takhøyde er det rom for barnas deltakelse og innspill. De får muligheten til å si sin mening, og den skal vektlegges i samsvar med alder og modenhet.

I barnehagen vil vi stimulere barna til å lære sosiale ferdigheter gjennom:

Tilrettelegging for:

- * Løse oppgaver sammen / arbeide i grupper
- * Lage noe felles, f.eks. i sandkassen
- * Dele praktiske oppgaver, to og to
- * Rollespill / hånddukker
- * Samtaler, samlingsstund
- * Sangleker, regler
- * Bygge konstruere noe sammen
- * Lese bøker

Arbeidet med sosial basiskompetanse trekkes naturlig inn i barnehagen hverdag. Den rommer både formell og uformell læring. Den formelle læringen er det vi ønsker å formidle til barna gjennom planlagte aktiviteter. Uformell læring skjer mer spontant. Positiv selvoppfattelse, åpenhet, kreativitet og empati læres gjennom samspill med barn og voksne, spesielt i de såkalte «her og nå» situasjonene. Disse situasjonene er spesielt viktige i vårt arbeid med små barn.

Språk

SPRÅKSTIMULERING

Språk er et viktig satsningsområde i Bærum kommune.

Vi ønsker å skape et stimulerende miljø der også språket får utvikle seg.

Språk har en sosial funksjon og er et redskap for tenkning. Barn har en medfødt evne til å lære språk, men de er avhengig av andre for å lære det. Personalet må jobbe for å forstå mangfoldet i barnets språkuttrykk og bidra til positiv språkstimulering.

- Mål:**
- * At barna blir hørt, sett og anerkjent
 - * At barna får bedre språkforståelse og ordforråd
 - * At barna viser interesse for bøker
 - * At barna får kjennskap til fortellinger, sanger, rim og regler

Dette vil vi oppnå gjennom:

- * Å snakke sakte, tydelig og understreke ordene med kroppsspråk
- * Å sette ord på handlinger og ha levende mimikk
- * Å lytte/bruke sanger, rytmer, rim og regler for å bedre ordforrådet

Likestilling og likeverd

Likeverd handler om å se individet ut fra en grunnforståelse om at alle mennesker er like mye verdt. Til tross for forskjellige forutsetninger; d.v.s. uavhengig av hvor de er født, hvilken alder og funksjonsevne de har, og om de er født gutt eller jente, skal de møtes likeverdig. For å behandle alle likeverdig, må man av og til forskjellsbehandle, nettopp fordi alle har forskjellige utgangspunkt.

Likestilling: I arbeid mot likestilling er det viktig å gjenkjenne strukturer i samfunnet, som gjør at kjønnene gis ulike forutsetninger og muligheter. Det er nødvendig å se på gutter og jenter, menn og kvinner som grupper, for å se mønstre som skaper forskjeller. Likeverd og likestilling skal ligge til grunn for all pedagogisk læring i barnehagen.

Likestilling i barnehagene er et stort satsningsområde både statlig og kommunalt.

I familiebarnehagen er vi opptatt av å **se alle barna som enkeltindivider** uavhengig av alder, kjønn, funksjonsnivå og etnisk, sosial og kulturell bakgrunn. Vi oppmuntrer alle til å delta i fellesskapet og barnehagens mange aktiviteter. Alle får samme muligheter, og barna får varierte **utfordringer ut ifra mestringsnivå**.

Vi voksne er bevisste, og vi arbeider kontinuerlig med egne holdninger og verdier og hvordan vi opptrer i møte med barna og med andre. Spesielt i barns lek, har vi fokus på likestilling og likeverd. Vi voksne skal være gode rollemodeller slik at vi viderefører gode verdier til barna.

Fagområdene

Rammeplanen deler barnehagens innhold inn i syv fagområder. Våre barn er mellom 1 – 3 år, og tilrettelegging for læring legges på et nivå som er tilpasset dem. Gjennom daglige rutiner, ved å følge årstider og tradisjoner, gjennom samlingsstunder og felles aktiviteter ute og inne, vil vi formidle kunnskap innenfor fagområdene som er nevnt nedenfor:

1. Kommunikasjon, språk og tekst:

Samtaler, lesing, uttrykke seg, kroppsspråk, lytte til andre, deltakelse i samlingsstund.

2. Kropp, bevegelse mat og helse:

Utelek i ulike årstider, dans, utvikling av egne ferdigheter. Organisering av hverdagen med gjennomtenkt veksling mellom perioder med ro, aktivitet og måltider og bidra til å sette pris på sunn og næringsrik mat.

3. Kunst, kultur og kreativitet:

Forming, felles aktiviteter, musikk, bevegelse og dans

4. Natur, miljø og teknologi:

Turer i naturen, iakttagelse av dyr, insekter, eksperimentering, skiftninger i naturen, utforskning, kildesortering, vise omsorg og læreseg å ta vare på omgivelsene og naturen.

5. Etikk, religion og filosofi:

Tillegne seg samfunnets grunnleggende normer og verdier; d.v.s. takke for maten, si unnskyld, be pent, vise interesse og respekt for hverandre. Innsikt i høytider og tradisjoner.

6. Nærmiljø og samfunn:

Bli kjent med nærmiljøet, for eksempel ved turer til elven og skogsområder i nærheten. Vi lærer enkle trafikkregler; oppmerksomme på biltrafikken, stoppe før vi krysser vei, se til begge sidene før vi går over veien. Alltid holde i hånden eller vognen når vi er på tur. Alltid ha på refleksvester. Når vi går på tur uten fortau, lærer vi barna å stå stille når bilene passerer.

7. Antall, rom og form:

Lek med tall; f.eks. telle kongler, spader, postkasser, gutter og jenter. Telleregler. Lek med former; klosser, sandkasseformer. Klippe/lime. Sortering og gjenkjenning av størrelser; f.eks. stor/liten, høy/lav osv.

Eksempler på hvordan vi bruker fagområdene kommer tydeligere frem i barnehagens progresjonsplan for 1-3 åringer (side 11).

PROGRESJON OG TILRETTELEGGING

Progresjon betyr fremskritt. Det du ikke får til i dag, kan du få til i morgen eller neste år.

Familiebarnehagen har en liten gruppe med enkeltindivider, der hvert enkelt barn og dets behov og utvikling kommer tydelig fram gjennom dagen. Barnets progresjon tydeliggjøres gjennom kontinuerlig observasjon. Tilrettelegging sees i sammenheng med barnets alder og gruppens sammensetning. Vi bekrefter barna når de hermer etter lyder og når til de etter hvert uttrykker seg verbalt. Vi stimulerer dem først ved mating, til senere, bokstavelig talt, å ta skjeen i egen hånd; - fra første fingerdypp i malingen til pinsettgrep og pensel; - fra "meg og mitt" til

"oss og dele".

Det er viktig å påpeke at progresjon er en prosess, resultater måles ikke. Det er synlig vekst og utvikling som er i fokus.

Synet på de minste barna har endret seg drastisk de senere årene. Forskning har vist at de ikke bare er passive mottakere av stell og omsorg, men at de også er medspillere og utforskere i egne

liv. De påvirkes av omgivelsene, og de påvirker seg selv. De tilegner seg kunnskap og lærer seg ferdigheter. Her vil vi bidra og tilrettelegge. Slik oppnås utvikling og progresjon.

Progresjonsplan for 1-3 åringer

Lek Ute/inne Fagområde: 1,2,3,6	Sosialt samspill Fagområde: 1,3,5	Språk/ Kommunikasjon Fagområde: 1,3,4,5,7	Motorikk Fagområde: 2,3,4,6	Antall, rom og Form Fagområde: 1,4,7	Forming Fagområde: 1,3,5	Barns Medvirkning Fagområde: 1,2,5	Selvstendighet i Hverdagsaktiviteter Fagområde: 1,2,5
Vise interesse og nysgjerrighet Utforske og oppleve (sanselek) Enkel konstruksj.lek Parallell-lek (å leke ved siden av hverandre) Begynne med samlek/rollelek/late som lek. Holde på med lek/akt. over tid Ta initiativ til lek Vente på tur, gi og ta Bli trygg på utemområdet og bli kjent med lekeapparater (huske/skleie etc) Leke ute i allslags vær Bevege seg i ulent terreng Enkle trafikkregler på tur Hjelpe til å rydde	Ha gruppe-tilhørighet og glede av samvær med andre Være med å trøste og vise omsorg (empati) Begynne turtaking (bytte på å bestemme og å ta initiativ) Ha egen humor, forstå enkel humor og vise gled. Prøve å løse konflikter med ord (ikke fysisk) Be voksne om hjelp når de trenger det. Vise omsorg for andre. Være inkluderende	Forstå enkle beskjeder (eks: Skal vi lese? Hvor er...? Kan du hente...?) Vite hvor nesen, munnen øynene er Si enkle ord 2-ords setninger (2-åringer) Reagere på navnet sitt og kjenne igjen navn på barna og voksne i gruppen Kjenne igjen og etter hvert kunne sanger/regler/sangleker Uttrykke følelser Forstå en del begreper (preposisjoner, entall/flertall, farger, tall og bokstaver) Kjenne igjen navnet sitt skriftlig. Begynne å sette ord på følelser	Lære å gå, hoppe, løpe Forsere hindere Gjenkjenne ulike kroppsdelar Tegne Pusle Holde farge-blyant/pensel Trille ball Ta imot og sparke ball Klatre Pusle puslespill med 6-12 brikker Øve på blyantgrep Hoppe, hinke, balansere Tre store perler på snor, etterhvert små perler	Kjenne plassen sin i gardroben og ved bordet. Telle 1-2-3 Forstå forskjellen på tom/full, liten/stor, over/under Orienter seg i de ulike rommene i bhg. Sortere leker/ting etter farge og for Forstå tidsbegrepene: "i dag" og "i morgen" Klassifisere, sortere etter form, farge og str Forstå høy/lav, lang/kort, tykk/tynn. Telle til ti	Sanse, oppleve og få kjennskap til ulikt formingsmatr. Øve på å rive, krølle og lime silkepapir Male med forskjellige farger Fingermaling og pensel Øve seg på å holde blyant og tegne Lage ulike ting av plastelina el. troll-deig. Øve på klipping Trene på pinsettgrep Lage perlekjede/ bruke perlebret. Kjenne igjen farger ved maling	Uttrykke ønsker og behov (med kroppsspråk og etter hvert med verbalt språk) Hente det de vil ha. Være med å velge aktiviteter, leker og lignende (eks. trekke ting i saml.stund, peke ut leker, bøker, osv.) Hjelpe til med praktiske gjøremål Etter hvert uttrykke ønsker som skal være med på å bestemme tema, innhold og utvikl. i bhg.(lek og aktivitet, hvem de vil være sammen ved, hva de vil spise, osv.)	Vise interesse for å spise/drikke selv Drikke av kopp Ta på / av enkle plagg, som tøfle. Sette pris på sunn og næringsrik mat Medvirke i påklledning Kjenne rutiner som rydde, dekke på, vaske hende. Kunne hjelpe til, utføre enkle oppgaver Kildesortering Fysisk velge aktiviteter/ leker Rydde etter seg Ha tingene sine på sin egen plass Kunne kle av og på seg en del tøy og sko

Kulturarena

FAMILIEBARNEHAGEN SOM KULTURARENA

Barnehagen har en viktig rolle som arena for utvikling av kulturell identitet.

For at barn skal forstå samfunnet de lever i, er erfaringer og bearbeiding av inntrykk en viktig del av deres kulturelle læring. Det gjelder både den **hverdagslige kulturen**, som f.eks. sanger vi synger, eventyr og fortellinger som blir formidlet, turer/bli kjent i nærmiljøet og den mer **tradisjonelle festkulturen**, hvor vi markerer årets merkedager og høytider som jul, karneval, påske, 17 mai osv.

Kultur handler om arv, tradisjoner og fornyelse. Hos oss har vi faste tradisjoner gjennom hele barnehageåret, hvor barna lærer tradisjonelle sanger knyttet til høytider og merkedager. Dette kommer frem i årskalenderen vår:

ÅRSKALENDER

Dokumentasjon og vurdering av barnehagearbeidet

Måned	Barn	Personale	Foreldre	Mål
August/ september	Tilvenning og observasjon av nye barn. Ny gruppetilhørighet	Gjennomgang av rutiner Bli kjent med nye barn/nye ansatte Lunsmøter. Nettverksmøte	Samtaler m. nye foreldre. Høstsuppe	Trygge barn, Bli kjent Innarbeide gode rutiner
Oktober	Høst farger, sette løk Bli kjent i nærmiljøet	Personalmøte Foreldremøte	Foreldremøte; div info, valg av SU, godkjenning av årsplan	Sosial utvikling Gruppetilhørighet Turer, forandringer i naturen.
November	Høst og mørke Inneaktiviteter; Eventyr, farger / antall /Vennskap	Observasjoner, Lunsmøter/planl. Nettverksmøte	Ved behov/ønske: Foreldresamtaler	Deltagelse Fantasi og kultur, lære å telle
Desember	Advent Juleforberedelser/ baking Nissefest Formingsaktiviteter	Tilrettelegge for juleaktiviteter, Lunsmøter/planl. Julebord	Luciatog med lussekatter og pepperkaker	Tradisjoner, gruppetilhørighet og deltagelse
Januar	Snø og vinter Dyr	Systematisk observasjon, Personalmøte/ lunsmøter/planl.		Vinter / lek Kjente dyr
Februar	Lek / sos.tilhørighet Vinter / snø Musikk og dans Karneval uke 7	Lunsmøter/planl.	Foreldrekafe	Sosial utvikling, deltagelse Motorisk trening
Mars	Snøsmelting/vann Endringer i naturen Kropp og bevegelse Utelek Påskeforberedelser	Lunsmøter Medarbeider-samtaler Nettverksmøte	Foreldresamtaler	Mestring og deltagelse Endringer i naturen Tradisjoner
April	Vår / utelek Endringer i naturen "nytt liv" plante og se det gro	Personalmøte Lunsmøter/planl.	Vårskriv, div info.	Se at naturen våkner til liv. Bli kjent med årstiden. Sosial utvikling
Mai	17. mai, Blomster/farger Fotografering	Lunsmøter Nettverksmøte	Foreldrekafe	Tradisjoner Deltagelse og mestring
Juni	Sommer Utelek / vann Kropp og bevegelse Fotografering	Evaluerings av året, Sommeravslutning	Evaluerings av året Sommerfest	Sosial utvikling Bevegelse og mestring Forbredelse til ny barnehage

Overgang i barnas tilværelse

Bærum kommune har fastsatte rutiner for [overgang fra barnehage til skole](#).

Vi har ingen barn opp til skolealder så vår overgang blir mellom;

Hjem og familiebarnehage

Familiebarnehagen er mange barns første opplevelse av å være borte fra sine foreldre. Det er derfor viktig at vi tilrettelegger for en god og trygg start for hvert enkelt barn. Vi tilpasser rutiner og organiserer tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent og etablere gode relasjoner og trygghet til både oss som jobber her og de andre barna. Vi tar oss god tid til samtaler med foreldre, slik at vi får vite mest mulig om barnas behov, rutiner og eventuelt ønsker.

FAMILIEBARNEHAGE OG BARNEHAGE

Sluttdato for barn i familiebarnehagen er ikke alltid gitt. Foreldrene velger selv, å ta ut barn når det passer deres livssituasjon. De fleste barna slutter til sommeren det året de fyller tre.

Foreldrene blir informert om søknadsfrister i kommunen.

Barna blir forberedt gjennom samtaler og selvstendig deltakelse i hverdagsaktiviteter; slike som som påkledning, spise selv osv.

Overgangsrutiner og besøk i ny barnehage går direkte mellom foreldre og den nye barnehagen.

Samarbeid med barnas hjem

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling (j.f. [barnehageloven](#) § 1).

Barna hos oss er mellom ett og tre år. Behovet for omsorg og nærkontakt med de voksne som står dem nær er derfor ekstra viktig å ivareta. Vi voksne må ha en åpen dialog oss i mellom, og foreldrene er viktige samarbeidspartnere. De kjenner sine barn best, og de er en ressurs, - også for barnehagen. Det er lett å skape et nært samarbeid mellom personalet og foreldrene i en liten barnehage, og vi forventer at hver og en bidrar slik at dette blir best mulig.

Utveksling av informasjon om barnet, og en åpen dialog der ulike synspunkter kan diskuteres, er vesentlig. Videre er viktig å gi hverandre tilbakemeldinger om barnas opplevelser i barnehagen.

Daglige bringe- og hente situasjoner, foreldresamtaler, foreldremøter og andre fellesarrangementer gir gode anledninger til gjensidig kontakt.

Det er foreldregruppen som utgjør foreldrerådet, og der velges representanter til samarbeidsutvalget.

Dokumentasjon og vurdering

Barnehagen er en pedagogisk virksomhet som skal planlegges, dokumenteres og vurderes. Den enkelte barnehage står fritt til å velge metoder og omfang ut fra lokale forutsetninger og behov. Gjennomføringen av planene må være så fleksibel at det er rom for spontanitet og barns medvirkning. Barnehagens styrer har et særlig ansvar for å iverksette og lede barnehagens arbeid med planlegging, dokumentasjon og vurdering. Pedagogisk leder har ansvar for planlegging, dokumentasjon og vurdering av arbeidet i barnegruppen han/hun har ansvar for ([rammeplan](#), kap. 4).

Vurdering er en kontinuerlig prosess som bygger på observasjon og dokumentasjon. Den må sees i forhold til årsplanens mål, individuelle og gruppevisse inndelinger og i forhold til barnehagen som helhet.

I progresjonsplanen vurderer vi barnets utvikling. Vi dokumenterer dette gjennom bilder og arbeider i barnas permer og i samtaler med foreldrene. Dessuten vil det være en til to foreldresamtaler årlig der foreldrene får et mer detaljert innblikk i barnets hverdag i barnehagen.

Når det gjelder foreldrenes medvirkning blir evalueringen på slutten av året sterkt vektlagt når vi legger grunnlaget for ny årsplan. Dessuten er daglige samtaler, felles sammenkomster, foreldresamtaler og foreldremøter arenaer der foreldrenes ideer og vurderinger har innvirkning på barnehagens innhold.

Barnehagene våre er små enheter hvor alle medarbeidere har innflytelse på den pedagogiske plattformen vi bygger på. Hele personalgruppen har direkte innvirkning på prosessen fra planlegging til vurdering (lunsjmøter, personalmøter, kurs, etc.).

Plan for kompetanseutvikling

Som pedagogisk samfunnsinstitusjon må barnehagen være i endring og utvikling. Barnehagen skal være en lærende organisasjon slik at den er rustet til å møte nye krav og utfordringer. Kvalitetsutvikling i barnehagen innebærer en stadig utvikling av personalets kompetanse ([rammeplan](#), kap. 1.7).

Personalet får økt kompetanse gjennom kurs, styrermøter og faglige diskusjoner. Vi har fokus på kompetanseheving på planleggingsdager, personalmøter og nettverksmøter. Faglige diskusjoner rundt holdninger og væremåter gir økt bevissthet rundt egen praksis og eget arbeid.

Tverrfaglig samarbeid

Det er viktig med et godt samarbeid med instanser som PPT, barneverntjenesten og helsetjenester for barn og unge slik at barnet mottar et treffsikkert og helhetlig tilbud, og for å få til så gode tiltak som mulig i barnehagen. Alle samarbeidende parter har et selvstendig ansvar for at de ulike tiltakene som barnet mottar er godt koordinert.

Tverrfaglighet og helhetlig tenkning er derfor svært sentralt for de som arbeider i barnehagen ([barnehagemeldingen](#), s. 24). «Tidlig innsatsteam» er et ambulerende team i Bærum, som består av barnehagen, PP-tjenesten, barnevern og helsetjenester, hvor foreldre kan få drøftet sin sak tverrfaglig.

I tillegg til Tverrfaglig utvalg, PPT og helsestasjonen kan vi også innhente kompetanse og ressurser fra språksenteret.

Styrer/ eier i familiebarnehagene jobber også nært sammen i nettverkgruppe, med samordning og deling av erfaringer i det pedagogiske arbeidet. Nettverksgruppen består av Miniputten, Krokus, Kamilleblom og Prestekragen familiebarnehager.